

Заклучэнне. Такім чынам, праведзенае даследаванне пацвярджае тэарэтычныя абгрунтаванні спецыфікі станаўлення камунікатыўных універсальных вучэбных дзеянняў у дзяцей малодшага школьнага ўзросту ў час правядзення ўрокаў літаратуры. Таму неабходна правядзенне спецыяльна арганізаванай мэтанакіраванай працы, накіраванай на фарміраванне камунікатыўных навыкаў з улікам індывідуальных асаблівасцяў і магчымасцяў кожнага дзіцяці, што можа значна палепшыць якасць камунікацыі дзяцей.

1. Асмолаў, А.Г. Як праектаваць універсальныя навучальныя дзеянні ў пачатковай школе / А.Г. Асмолаў, Г.В. Бурменская, І.А. Валадарская, А.А. Карабанава, Н.Г. Салмінен, С.В. Малчанаў; пад рэд. А.Г. Асмолава. – М.: Асвета, 2011. – 151 с.
2. Локадова, Н.П. З-за чаго дзеці не ўмеюць чытаць і як сфармаваць у іх цікавасць да чытання / Н.П. Локадова. – М.: Зыходная школа, 2007. – 35 с.
3. Лявонова, Е.В. Развіццё камунікатыўных здольнасцяў малодшых школьнікаў ва ўмовах сумеснай творчай дзейнасці / Е.В. Лявонова, А.В. Плотнікава // Пачатковая школа. – 2011. – № 7. – С. 91.
4. Эльконін, Д.Б. Дзіцячая псіхалогія: вуч. дапаможнік для студ. вышэйшых. вуч. устаноў / Д.Б. Эльконін. – М.: Выдавецкі цэнтр "Акадэмія", 2007. – 384 с.

МНЕМАТЭХНІКА ЯК АДЗІН З ЭФЕКТЫЎНЫХ ПРЫЁМАЎ НАВУЧАННЯ МАЛОДШЫХ ШКОЛЬНІКАЎ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Урбан А.П.,

*студэнтка 4-га курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Крыцкая Н.В., канд. філал. навук, дацэнт*

Ключавыя словы. Мнематэхніка, прыем, асацыятыўныя сувязі, памяць, інфармацыя.
Keywords. Mnematechnics, reception, associative connections, memory, information.

Павышэнне якасці школьнай адукацыі на сённяшні дзень з'яўляецца адным з этапаў мадэрнізацыі школьнага навучання і прадугледжвае пошук новых прыёмаў неабходных для арганізацыі вучэбна-выхаваўчага працэсу ў школьным навучанні. Адным са спосабаў, які накіраваны на павышэнне эфектыўнасці адукацыйнага ўспрымання, засваення школьнікамі малодшых класаў новай інфармацыі ў рамках навучання беларускай мове, з'яўляецца выкарыстанне ў вучэбнай дзейнасці прыёмаў мнематэхнікі, што шмат у чым спрыяе вырашэнню адукацыйных задач, а таксама палягчае працэс навучання малодшых школьнікаў – робячы яго даступным і цікавым.

Мэта артыкула – тэарэтычна абгрунтаваць, даць характарыстыку мнематэхніке як аднаго з эфектыўных прыёмаў навучання малодшых школьнікаў беларускай мове.

Актуальнасць абранай тэмы «Мнематэхніка як адзін з эфектыўных прыёмаў навучання малодшых школьнікаў беларускай мове» абумоўліваецца неабходнасцю больш паглыбленага вывучэння сукупнасці спецыяльных прыёмаў і спосабаў, якія палягчаюць запамінанне патрэбнай інфармацыі малодшымі школьнікамі і таксама будуць спрыяць павелічэнню агульнага аб'ёму памяці шляхам адукацыі асацыятыўных сувязяў, замены абстрактных аб'ектаў і фактаў на паняцці і ўяўленні, звязанне аб'ектаў з ужо наяўнай у памяці інфармацыяй для спрашчэння запамінання.

Матэрыял і метады. Асноўнымі метадамі даследавання выступаюць аналітычны (тэарэтычны аналіз метадычнай і педагогічнай літаратуры), псіхадыягнастычны (гутаркі з дзецьмі, назіранне, дыягностыка).

Вынікі і іх абмеркаванне. Выкарыстанне мнематэхнікі ў цяперашні час становіцца актуальным. Асноўны сакрэт мнематэхнікі вельмі просты і добра вядомы. Калі чалавек у сваім уяўленні злучае некалькі глядзельных вобразаў, мозг фіксуе гэтую ўзаемасувязь. І ў далейшым пры ўзгаданні па адным з вобразаў гэтай асацыяцыі мозг прайгравае ўсё раней злучаныя вобразы. На сёння добра вядома, што мова мозга – гэта вобразы і перш за ўсё, глядзельныя вобразы. Калі звяртацца да мозгу на яго мове, ён выканае любыя нашы каманды, напрыклад, каманду запамінь. Мнематэхнічныя прыёмы працуюць шляхам пераходу інфармацыі ў вобразы. Прыёмы мнематэхнікі асвойваюцца паступова. Спачатку развучваюцца простыя мнеманічныя прыёмы, затым адбываецца пераход да складаных практыкаванняў.

Сутнасць мнематэхнікі заключаецца ў наступным: на кожнае слова або маленькае словазлучэнне прыдумляецца малюнак, такім чынам, замалёўваецца схемамі ўвесь тэкст. Гледзячы на гэтыя схемы малюнкi, магчыма лёгка прайграваць тэкставую інфармацыю. Асаблівае месца займае выкарыстанне ў якасці дыдактычнага матэрыялу мнематабліц – схем, у якія закладзена пэўная інфармацыя.

Мнематэхніка – выдатная магчымасць пашырыць межы ўспрымання вучняў, зразу-мець матэрыял і даць ім сваё бачанне.

Існуе мноства прыёмаў запамінання, як для дарослых, так і для дзяцей:

- адукацыя сэнсавых фраз з пачатковых літар запамінальнай інфармацыі;
- рыфмізацыя;
- запамінанне доўгіх тэрмінаў або замежных слоў з дапамогай сугучных;
- знаходжанне яркіх незвычайных асацыяцый (малюнкi, карткі, фразы), якія злучаюцца з запамінальнай інфармацыяй;
- мнемаквадраты, мнемадарожкі, мнематабліцы, мнемасхемы;
- замалёўванне слоў;
- карцінографія;
- калажы;
- метады Цыцэрона;
- літарна-лічбавы код і іншыя.

Найбольш распаўсюджанымі і прыдатнымі да працэсу пачатковага навучання беларускай мове з'яўляюцца наступныя мнематэхнікі:

1. Прыём асацыяцый. Дадзены выгляд мнематэхнікі заснаваны на фарміраванні выразных асацыятыўных узаемасувязяў паміж новай для навучэнцаў інфармацыяй і падобным матэрыялам, які захоўваецца ў памяці. Запамінанне можна асацыяваць з ужо знаёмай падзеяй, добра захаванай у памяці.

2. Прыём месца. Дадзены выгляд мнематэхнікі заснаваны на глядзельных асацыяцыях. Навучэнцам неабходна ясна ўявіць сабе прадмет, які варта запомніць, і аб'яднаць яго вобраз з вобразам месца, якое лёгка «здабываецца» з памяці. Гэты прыём не патрабуе лагічных асацыяцый, ён грунтуецца на асацыяцыях, дыктуецца паслядоўнасцю прадметаў і месцаў.

3. Прыём групойкі. Прыём групойкі заснаваны на «сціску» інфармацыі ў больш буйныя блокі. Напрыклад, літары алфавіту хутчэй і зручней запамінаць «сціснуты» па некалькі літар адразу: АБВ.

4. Прыём рыфмаў і рытму. Гэты прыём з'яўляецца найбольш часта сустракаемым і добра знаёмым дзецям. Ён ляжыць у аснове мноства арфаграфічных і граматычных правілаў. Неабмежаваныя магчымасці пры працы з рыфмай і рытмам для адпрацоўкі граматычных правілаў дазваляюць, па-першае, не толькі зацікавіць вучняў творчай дзейнасцю, але і прыцягнуць да актыўнага ўдзелу ў выкананні практыкаванняў.

5. Прыём сімвалізацыі. Дадзены выгляд мнематэхнікі ўжываецца для запамінання абстрактных паняццяў, якія не маюць выразнага вобразнага значэння, а таксама для аб'яднання некалькіх рэчаў у больш буйныя групы. Найбольш простым прыкладам, з'яўляецца запамінанне сімвала транскрыпцыі гуку, які могуць пазначаць літары.

Навучэнцы з апорай на вобразы памяці навучаюцца ўсталёўваць прычынна-выніковыя сувязі, рабіць высновы; развіваць сваё творчае пазнанне.

Заклучэнне. Такім чынам, з даследаванага матэрыялу вынікае, што мнематэхніка з'яўляецца адным з эфектыўных прыёмаў навучання малодшых школьнікаў беларускай мове і абумоўліваецца неабходнасцю больш паглыбленага вывучэння сукупнасці спецыяльных прыёмаў і спосабаў, якія палягчаюць запамінанне патрэбнай інфармацыі малодшымі школьнікамі, што таксама спрыяе павелічэнню агульнага аб'ёму памяці шляхам адукацыі асацыятыўных сувязяў, замены абстрактных аб'ектаў і фактаў на паняцці і ўяўленні, звязанне аб'ектаў з ужо наяўнай у памяці інфармацыяй для спрашчэння запамінання.

1. Амельчанка, Л. В. Выкарыстанне прыёмаў мнематэхнікі ў развіцці сувязны прамовы / Л.В. Амельчанка // Лагапед. – 2008. – № 4. – С. 102-112.

2. Казарэнка, В.А. Падручнік мнематэхнікі. Сістэма запамінання “Джардана” / В.А. Казарэнка. – М., 2017. – 115 с.

3. Палянская, Т.Б. Выкарыстанне метаду мнематэхнікі ў навучанні расказванню дзяцей дашкольнага ўзросту: вучэб.-метады. дапаможнік / Т.Б. Палянская. – СПб: ТОО Выдавецтва Дзяцінства-Прэс, 2009. – 64 с.